

Lainsäädännön arviointineuvoston rooli korona-aikana

Hanna-Riitta Härkönen

26.11.2021

Muistion toteutus

- ▶ Kevään 2021 aikana
- ▶ Kuusi haastattelua arviointineuvoston edustajille ja ministeriöiden lainsäädäntötyöstä vastaavalle virkajohdolle
- ▶ Kysely kaikille 12 ministeriölle
  - ▶ Vastauksia yhteensä 40
  - ▶ Vastauksia muista ministeriöistä paitsi valtioneuvoston kanslia, maa- ja metsätalousministeriö ja puolustusministeriö
  - ▶ Vastaajista lähes puolet on virka-asemaltaan valmistelijoita tai esittelijöitä, muilta osin ylimmässä virkajohdossa, keskijohdossa tai asiantuntijoita
- ▶ Kaikki kuvatut mahdolliset muutokset eivät ole suoraan koronaepidemiasta seuranneita

Arviointineuvoston toiminnasta yleisesti

- ▶ Lainsäädännön arviointineuvosto on valtioneuvoston kanslian yhteydessä toimiva itsenäinen ja riippumaton asiantuntijaelin
- ▶ Pääasiallisena tehtävänä on antaa lausuntoja hallituksen esitysten luonnosten vaikutusarvioinneista
  - ▶ Neuvosto valitsee arvioitavat esitysluonnokset
  - ▶ Luonnos toimitetaan neuvostolle lausuntokierroksen yhteydessä
  - ▶ Vuosittainen tavoite noin 30 lausuntoa
- ▶ Tavoitteena on kehittää lainvalmistelua ja ministeriöiden lainvalmistelukulttuuria yleisesti
- ▶ Säännöllinen yhteistyö hallinnon kanssa

Muistion tulokset - Vaikutuksia arviointineuvoston työskentelytapoihin 1/2

- ▶ **Arviointineuvoston sihteeristö väliaikaisesti valtioneuvoston kanslian työtehtävissä**
  - ▶ Näkyi jossain määrin neuvoston toiminnassa
- ▶ **Työn ennustettavuuden heikentyminen sekä pienempi lausuntomäärä**
  - ▶ Säädöshankkeiden viivästymisen vuoksi vuonna 2020 annettiin vain 10 lausuntoa
  - ▶ Lainvalmisteluaikataulut eivät pitäneet ja suunnitelmia jouduttiin muuttamaan

Muistion tulokset - Vaikutuksia arviointineuvoston työskentelytapoihin 2/2

- ▶ **Lausuntojen antaminen ilman ennakkokeskustelua neuvoston kokouksissa**
  - ▶ Säädöshankkeiden viivästyminen
  - ▶ Valittiin tavallista suurempi määrä esityksiä käsiteltäväksi vuoden 2021 alussa
  - ▶ Arvioitavaksi otettiin esityksiä, jotka olivat hyvin lähellä sitä vaihetta, että ne annetaan eduskuntaan
- ▶ **Neuvoston tiedonsaannissa ja yhteistyössä ministeriöiden kanssa ei erityisiä muutoksia**
  - ▶ Yhteistyö valmistelijoiden kanssa toiminut kuin ennenkin
  - ▶ Tiivis vuorovaikutus väheni jonkin verran keväällä 2020

Korona-ajan vaikutus arvioitavien säädösehdotusten valintaan 1/3

- ▶ **Kevään 2020 linjapäätös olla arvioimatta koronaliitännäisiä esityksiä**
  - ▶ Kiireelliset lainvalmisteluaikataulut
  - ▶ Koronatilanteen ei osattu odottaa kestävän niin kauan kuin se on kestänyt
  - ▶ Kysely: 1) päätös hyvä aikataulujen vuoksi, 2) esitysten yhteiskunnallisen merkittävyyden vuoksi olisi esityksiä tullut arvioida edes jossain määrin

Korona-ajan vaikutus arvioitavien säädösehdotusten valintaan 2/3

- ▶ **Päätös koronaliitännäisten esitysten arvioinnista tammikuussa 2021**
  - ▶ Alkuperäistä linjausta ei katsottu enää tarpeelliseksi, ”uusi normaali”
  - ▶ Mm. yhteiskunnallisten vaikutusten ja toteuttamisvaihtoehtojen arvioinnissa oli havaittu selkeitä puutteita
  - ▶ Ministeriöiden suunnalta ilmaistiin huolta kiireellisistä aikatauluista ja hankkeiden viivästymisestä
    - ▶ Osan mielestä arviointi tärkeää erityisesti tällaisissa kiireellisissä ja poikkeuksellisissa olosuhteissa, koronaliitännäisten esitysten arviointi olisi tullut olla keskipisteenä

Korona-ajan vaikutus arvioitavien säädösehdotusten valintaan 3/3

- ▶ **Arvioitavien esitysten valintaperusteiden muutokset**
  - ▶ Vuoden 2021 alkupuolella päätös tavallista suuremman esitysmäärän (50) valinnasta arviointipooliin
  - ▶ Esitysten valinta enemmän myös muilla kuin perinteisesti yhteiskunnallisen ja taloudellisen merkittävyyden perusteella
  - ▶ Odottamattomien ja tavallista suuremman esitysmäärän valitseminen oli johtanut lainvalmisteluaikataulujen lykkääntymiseen
- ▶ **Neuvoston roolissa tavallisten säädösesitysten arvioinnissa ei koettu muutosta**
  - ▶ Neuvoston on koettu vahvistaneen asemaansa
  - ▶ Lausuntojen suositukset koettu otetun huomioon samoissa määrin kuin aiemmin

Huomioita arviointineuvoston itsenäisyydestä ja riippumattomuudesta

- ▶ Arviointineuvoston toiminnan aikana neuvosto ei ole kokenut ulkopuolisten tahojen yrittäneen vaikuttaa sen toimintaan
- ▶ Sihteeristö oli määrätty avustamaan liikkumisrajoituksia koskevan esityksen valmistelussa
  - ▶ Sihteeristön jääviyden vuoksi neuvosto ei voinut ottaa esitystä arvioitavaksi
- ▶ **Tapaus osoitti konkreettisesti, ettei arviointineuvosto ole täysin itsenäinen ja riippumaton, vaikka asetuksessa niin määritellään**
- ▶ Sihteeristön virkamääräyksiin sisältyvät neuvoston tehtävät sekä muut esimiehen määräämät tehtävät
- ▶ Teoreettisella tasolla valtioneuvoston kanslia voi työnjohdollisella määräyksellä estää jonkin säädösehdotuksen arvioinnin